

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 8/2018. (VII. 5.) AB HATÁROZATA

a Kúria Pfv.IV.20.773/2016/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Horváth Attila, dr. Pokol Béla, dr. Szívós Mária és dr. Varga Zs. András* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.IV.20.773/2016/5. számú ítélete alaptörvény-ellenes, ezért megsemmisíti.

Az Alkotmánybíróság elrendeli e határozatának a Magyar Közlönyben való közzétételét.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozók jogi képviselőjük (Dr. Szigeti Andrea egyéni ügyvéd, 1126 Budapest, Szendrő utca 16. I/4.) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt nyújtottak be az Alkotmánybírósághoz, amelyben a Kúria felülvizsgálati eljárásban hozott Pfv.IV.20.773/2016/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérték. Álláspontjuk szerint a támadott döntés sérti az Alaptörvény II. cikkét, VI. cikk (1) bekezdését, VII. cikk (3) bekezdését, IX. cikk (4) bekezdését, XXVIII. cikk (2) bekezdését és 28. cikkét.
- [2] 1.1. A Kúria ítéletében foglalt tényállás szerint a korábban a Szeged-Csanádi Egyházmegye alkalmazásában lévő bejelentő 2014. január 2-án kelt, a Nemzeti Adó és Vámhivatal (NAV) mint nyomozó hatóság által az Orosházi Rendőrkapitányságnak megküldött bejelentésében azt panaszolta, hogy a felperesek (az alkotmányjogi panasz benyújtói) 2013 júliusában megfenyegették: ha nem hagyja abba a véleménye szerint a Szeged-Csanádi Püspökségen megtörtént bűncselekményekkel kapcsolatos feljelentéseit, akkor el fogják távolítani állásából; később felmentették egyházi szolgálata alól, és el kellett hagynia szolgálati lakását. A nyomozó hatóság átírata szerint a bejelentett cselekmény kényszerítés bűncselekménye elkövetésének gyanúját veheti föl. Az Orosházi Rendőrkapitányság – a bejelentő meghallgatását követően – a feljelentést 2014. február 14-én elutasította. Az Orosházi Járási Ügyészség 2014. március 10-én kelt határozatával a rendőrség határozatát hatályon kívül helyezte, és a nyomozás folytatását rendelte el.
- [3] Ezt követően jelent meg cikk az alperes által kiadott Népszabadság című napilap 2014. március 22-i számában „Kényszerítés miatt nyomoznak [...] püspök ellen” címmel. A cikk szerint a csalás gyanúja miatt bejelentést tevő egyházi alkalmazottat kirúgással fenyegették, ezt végül meg is tették, szolgálati lakásából kirakták, és számítógépét lefoglalták. A lap beszámolt arról, hogy az Orosházi Járási Ügyészség kényszerítés büntetvének gyanúja miatt nyomozást rendelt el a megyéspüspök és a püspöki helynök „cselekedeteivel kapcsolatban”. A cikk visszautalt a napilap egy korábbi írására, mely szerint a NAV nyomozást folytatott a Szeged-Csanádi Egyházmegyében költségvetési csalás és más bűncselekmények gyanúja miatt, majd a nyomozást megszüntették. Ezzel kapcsolatban idézték a NAV szóvivőjét, hogy a vizsgálat alapján nem volt megállapítható bűncselekmény elkövetése, illetve a feljelentésben foglalt magatartások nem minősülnek bűncselekménynek. A lap információi szerint az egyházmegyében már a nyomozás ideje alatt megindult a „hajsza a lehetséges bejelentők után”. A cikk ezt követően beszámolt az Orosházi Járási Ügyészség nyomozást elrendelő döntéséről, ismertette az ügyészségi határozatot, rögzítve, hogy az információk szerint az érintettekkel még nem közöltek gyanúsítást.
- [4] A cikk a „Politizáló pap” alcímmel keretes írással folytatódott, amely az I. rendű felperes (az egyik indítványozó) személyével foglalkozott. Eszerint a felperes nemcsak mint egyházi vezető, hanem mint politizáló pap és futballmenedzser is ismertté vált. Az írás kiemelte a felperesnek a helyi labdarúgásban meglévő érdekeltségeit, iskolafenntartó tevékenységét, illetve azt, hogy a 2010. évi választási kampányban személyesen kampányolt egy országosan ismert, a cikkben nevén nevezett politikus támogatására. Ezt követően mutatott rá a lap arra, hogy az egyházmegye később az e politikai felügyelete alá tartozó Nemzeti Fejlesztési Ügynökségtől

2,4 milliárd forint támogatást kapott a Szegedi Dóm felújítására. A cikk szerint számos pap nem nézte jó szemmel, hogy miközben a falusi templomok tönkremennek, a püspök hatalmas összegeket mozgat egyéb célokra.

- [5] 1.2. A felperesek keresetükben kérték, a bíróság – elégtételként közlemény közzétételére, illetve 500 000 – 500 000 Ft megfizetésére való kötelezés mellett – állapítsa meg, hogy az alperes a cikkben közöltekkel megsértette a becsület védelméhez és az emberi méltósághoz fűződő jogukat. Álláspontjuk szerint egyrészt a lap valótlanul állította, hogy hajsztát folytattak a feljelentők ellen, illetve hogy a bejelentőt kirúgták a munkahelyéről és lefoglalták a számítógépét, továbbá hogy kényszerítés vagy más bűncselekmény miatt nyomozás indult volna konkrétan a felperesekkel szemben. A valóságban ugyanis meggyanúsításukra nem került sor, a bejelentőt nem fenyegették meg, a számítógépet pedig a tulajdoni viszonyok tisztázása után visszaadták. Másrészt a cikk azt a hamis látszatot keltette, hogy az I. rendű felperes jogellenesen használta fel a rendelkezésére álló pénzügyi forrásokat, pénzhiányt okozva ezzel az egyházmegye templomainak felújítására, illetve hogy a Szegedi Dóm rekonstrukciójára kapott támogatás a 2010-es választási kampánnyal állna összefüggésben.
- [6] Az elsőfokú bíróság a felperesek keresetét teljes egészében elutasította. Kifejtette, hogy a perben beszerzett iratok alapján egyértelműen az állapítható meg, hogy a nyomozás állásáról az alperes a valóságnak megfelelően tájékoztatott. A lap a felperesekre nézve előzetes ítéletet nem mondott ki, hiszen az olvasók számára egyértelmű volt, hogy a feljelentés tartalmát ismertetik, a nyomozás pedig még folyamatban van. A cikk címe ugyan valóban az I. rendű felperessel szembeni nyomozásról szólt, de a beszámoló egyértelművé tette, hogy a megnevezettek cselekedetei miatt folyik a nyomozás, gyanúsítást viszont még nem közöltek. Az elsőfokú ítélet szerint továbbá a „Politizáló pap” alcím alatt írtak egyértelműen a cikk szerzőjének a véleményét képezték, amelynek szóhasználata nem volt indokolatlanul bántó, sértő vagy megalázó.
- [7] A felperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet megváltoztatta, és a fellebbezést teljes egészében alaposnak találva megállapította, hogy az alperes a keresetben kifogásolt valótlan állításokkal, illetve a valóság hamis színben való feltüntetésével megsértette a felperesek jóhírnevét. A másodfokú ítélet kiemelte: a cikk valótlanul állította, hogy a felperesekkel szemben büntetőeljárás volt folyamatban, hiszen a nyomozás ismeretlen tettes ellen folyt, valamint a bejelentő megfenyegetéséről és az ellene folytatott hajsztáról szóló közlés is valótlan állításnak minősült. A lap emellett megalapozatlanul talált összefüggést a kampányolás és a később elnyert állami támogatás között, továbbá jogsértő mondanivalót közvetített az egyéb célokra kapott pénzforrások és a falusi templomok tönkremenetelének szembeállítására is. A másodfokú bíróság az alperest elégtétel adására (közlemény közzétételére), valamint a keresetben foglalt összegek megfizetésére kötelezte.
- [8] Az alperes felülvizsgálati kérelme alapján eljáró Kúria a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A véleménynyilvánítás szabadságára, azon belül is különösen a közügyek vitájára irányadó alaptörvényi rendelkezések és alkotmánybírósági értelmezések idézését követően a kúriai döntés egyrészt kifejtette, hogy – a PK 12. számú állásfoglalást követve – a sajtószervvel szemben előterjesztett igény elbírálására a sajtóközleményt a maga egészében kell vizsgálni, az összetartozó részeket összefüggésükben kell értékelni, és az értékelésnél figyelemmel kell lenni a társadalmilag kialakult közfelfogásra. Az összes körülmény mérlegelésével pedig a Kúria az elsőfokú bíróság álláspontját osztotta: noha a cikk címével ellentétben a felperesekkel szemben valóban nem folyt büntetőeljárás, a beszámoló egészének figyelembevételével megállapítható, hogy az alperes részéről előzetes ítéletmondás nem történt. Nem volt figyelmen kívül hagyható, hogy a cikk akkor íródott, amikor az ügyészség nyomozásra visszaadta a kényszerítés bűncselekménye miatti gyanút, a vizsgálat tárgyát a határozat szerint a felperesek magatartása képezte, és a cikk a tartalmi részében beszámolt arról, hogy gyanúsítást nem közöltek a felperesekkel.
- [9] Másrészt a másodfokú ítéletben valótlan tényállításnak minősített közlésekkel kapcsolatban – melyek szerint a bejelentő ellen a kirúgásáig és a számítógépe lefoglalásáig fajuló hajsza folyt, illetve hogy munkaviszonyának megszüntetése összefüggésbe hozható az egyházmegyénél megindult adóhatósági vizsgálattal és a felperesekkel meglévő viszony megromlásával – a Kúria kifejtette, hogy azok az adott folyamatban és összefüggésben olyan véleménynek tekintendők, amelyek kifejthetők a véleménynyilvánítás lehetőségének tágabb keretei között. A Kúria mindezek alapján a cikk első részével kapcsolatban az elsőfokú bírósággal egyezően azt állapította meg, hogy egyrészt büntetőeljárás állásáról való tudósítást tartalmaz, másrészt pedig valótlan és sértő tényállításokat nem fogalmaz meg a felperesek személyével kapcsolatban.
- [10] Teljes mértékben osztotta továbbá a Kúria az elsőfokú bíróság véleményét a „Politizáló pap” alcímű keretes írás tekintetében is: az I. rendű felperesnek mint közéleti szereplőnek fokozottan tűrnie kell a személyével, tevékenységével kapcsolatos kritikai megnyilvánulásokat. A Kúria a cikkben megjelenteket olyan, az I. rendű

felperes politikai jellegű állásfoglalásait, közéleti szerepvállalását és annak esetleges pénzügyi, anyagi vonatkozásait összefüggésbe hozó feltételezéseknek minősítette, amelyek a szabad véleménynyilvánítás körében kifejezhetők. A Kúria tehát az eset összes körülményeit, a szövegösszefüggéseket, valamint a cikk lényegi mondani-valóját értékelve az alperest elmarasztaló jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte, és a keresetet teljes egészében elutasító elsőfokú ítéletet helyben hagyta.

- [11] 1.3. Az indítványozók az alkotmányjogi panaszukat mindenekelőtt arra alapítják, hogy a felülvizsgálati eljárásban született bírói döntés az alperest megillető szólás- és sajtószabadság, valamint a felperesek személyiségi jogainak védelme közötti összefüggéseket tévesen tárta föl és bírálta el, ami az Alaptörvény emberi méltóságát védő II. cikkének, jóhírnevet védő VI. cikk (2) bekezdésének, valamint a szólásszabadság határait kijelölő IX. cikk (4) bekezdésének sérelmére vezetett. Az indítvány szerint ugyanis önmagában az a körülmény, hogy valaki egyházi jogi személynél tölt be olyan tisztséget, amely a világi jog terminológiája szerint munkáltatói jogok gyakorlására is jogosítja, még nem eredményez közszereplői státuszt, és a cselekményei tárgyuknál fogva nem keletkezhetnek közügyek sem. Az egyházi személy vallásos szertartást hivatásszerűen végző tagja a Büntető Törvénykönyv alapján közfeladatot ellátó személynek minősül, a közfeladat ellátása azonban nem azonos a közhatalom gyakorlásával. Az indítványozók álláspontja szerint ők tehát nem minősülnek sem közhatalmat gyakorló személynek, sem közszereplő politikusnak, ennél fogva a Kúria alaptörvény-ellenesen terjesztette ki rájuk a véleménynyilvánítás szabadságának nagyobb tűrésre kötelező mércéit. Az alkotmányjogi panasz a támadott döntés jogértelmezésében az Alaptörvény VII. cikk (3) bekezdésének sérelmét is látja, mely szerint az állam és a vallási közösségek különváltan működnek.
- [12] Az alkotmányjogi panasz benyújtói mindemellett azt is kifogásolják, hogy a Kúria ítélete megengedhetőnek találta az olyan tartalmú közlést is, amely egy ismeretlen tettes ellen indult büntetőeljárást anélkül hozott összefüggésbe a személyükkel, hogy őket a hatóság eljárás alá vonta volna és gyanúsítottá váltak volna. Az ekként valótlannak minősülő állítást jogszerűnek tartó bírói döntés álláspontjuk szerint sérti az emberi méltóságukat és a jóhírnevüket, és ellentétes az Alaptörvény XXVIII. cikk (2) bekezdésében garantált ártatlanság vélelmével is. Ez utóbbi értelmében ugyanis mind az előzetes bűnössé nyilvánítás, mind az ilyen tartalmú látszat keltése tilalmazott. Az alkotmányjogi panasz szerint a való tények meghamisítása, illetve a valós tények hamis színben való feltüntetése attól függetlenül sérti az emberi méltóságot, hogy közszereplőt érint-e vagy sem. Ezzel összefüggésben az indítványozók a másodfokú bíróság által valótlannak minősített többi tényállítással kapcsolatban általában véve is kifogásolják, hogy a Kúria anélkül helyezkedett a jogerős ítéletől eltérő álláspontra, hogy érdemben elvégezte volna a valótlán tényállítások elhatárolását az értékítéletnek minősülő véleményektől. Álláspontjuk szerint ezt támasztja alá, hogy a Kúria nem alkalmazta a bizonyíthatóság szempontját.

II.

- [13] Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„VI. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák.”

„IX. cikk (1) Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.”

- [14] A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) vonatkozó rendelkezései:

„2:44. § [Közéleti szereplő személyiségi jogának védelme]

A közügyek szabad vitatását biztosító alapjogok gyakorlása a közéleti szereplő személyiségi jogainak védelmét szükséges és arányos mértékben, az emberi méltóság sérelme nélkül korlátozhatja.”

„2:45. § [A becsülethez és jóhírnevhez való jog]

(1) A becsület megsértését jelenti különösen a más személy társadalmi megítélésének hátrányos befolyásolására alkalmas, kifejezőmódjában indokolatlanul bántó véleménynyilvánítás.

(2) A jóhírnév megsértését jelenti különösen, ha valaki más személyre vonatkozó és e személyt sértő, valótlán tény állít vagy híresztel, vagy valós tény hamis színben tüntet fel.”

III.

- [15] Az alkotmányjogi panasz megalapozott.
- [16] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel az Abtv.-ben foglalt formai és tartalmi követelményeknek.
- [17] Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Az Alkotmánybíróság az ügyben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek tekintette egyrészt azt, hogy a bíróság helyesen alkalmazta-e a közügyek vitájára vonatkozó alkotmányossági érveket, köztük a panaszosok személyével, tisztségével összefüggő szempontokat, másrészt azt, hogy megfelelt-e az alaptörvényi követelményeknek az a bírói jogértelmezés, mely szerint a vitatott állításokat, pontatlanságokat tartalmazó cikket – címével együtt – a maga egészében kell értékelni.
- [18] 2. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint alkotmányjogi panasz alapján „a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes.” {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]}.
- [19] Az Alkotmánybíróság nem vonhatja el az ítélkező bíróságok hatáskörét az előttük fekvő tényállás elemeinek átfogó mérlegelésére, csupán a mérlegelés alapjául szolgáló jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját, illetve a mérlegelés alkotmányossági szempontjainak megtartását vizsgálhatja felül.
- [20] 2.1. Az indítványozók egyik fő érve szerint a Kúria ítélete azért sérti a felhívott, személyiségi jogait védő alaptörvényi rendelkezéseket, mert alaptörvény-ellenesen terjesztette ki rájuk a véleménynyilvánítás szabadságának nagyobb tűrésre kötelező mércéjét. Indokolásuk e tekintetben azt hangsúlyozza, hogy sem közhatalmat gyakorló személynek, sem közszereplő politikusnak nem minősülnek, illetve egyházi tisztségükből önmagában nem következik, hogy rájuk vagy vitatott intézkedéseikre a szólásszabadság speciális, közügyek vitájára vonatkozó tesztjét kellene alkalmazni.
- [21] Az indítványozóknak ez az érvelése nem megalapozott. A Kúria a releváns alkotmányossági követelményeknek megfelelően az alkotmányjogi panaszban foglaltaknál összetettebb mérlegeléssel döntött a véleménynyilvánítást fokozottan védő mércé alkalmazásáról. A sérelmezett bírói döntés ezt a mércét nem önmagában arra tekintettel választotta meg, hogy az indítványozók milyen tisztséget töltenek be, mi a jogi, személyi státuszuk. A Kúria érvelése egyéb konkrét körülményekre utal, amelyek alapján a tényállásban foglalt kérdésekre vonatkozó véleménynyilvánítások a közügyek vitájának körébe sorolandók.
- [22] Az Alkotmánybíróság már több ízben, elsőként a 7/2014. (III. 7.) AB határozat indokolásában rámutatott arra, hogy a szólásszabadság és a személyiségvédelem összehangolásakor az elsődleges kérdés az, hogy a megszólaló az eset összes körülményére tekintettel társadalmi, közéleti kérdésben, „közügyben” fejtette-e ki mondani valóját (Indokolás [47]). Ennek eldöntése nem alapozható kizárólag a megnyilatkozással érintett személy státuszára – akkor sem, ha egyébként ez a tényező a mérlegelés egyik legfontosabb, nemegyszer meghatározó erejű eleme marad. {Ezzel egyezően lásd a 3328/2017. (XII. 8.) AB határozatot, Indokolás [40]–[43]}. A közéleti véleménynyilvánításra vonatkozó alkotmányos szempontok ugyanis egyfelől tágabb körben lehetnek irányadók, mint a közhatalom gyakorlóit vagy a hivatásszerűen közszereplést vállalókat érintő vélemények köre, másfelől viszont nem állítható, hogy a közéleti szereplőket érintő bármely – köztük a közügyekkel semmilyen kapcsolatban nem álló – közlést e szempontok szerint kell megítélni {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [47]}.
- [23] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Kúria az irányadó alkotmányossági követelmények szerint járt el akkor, amikor a közügyek vitájára vonatkozó mércék alkalmazását nem önmagában az indítványozók tisztségével, státuszával indokolta, hanem a személyükhöz konkrétan kötődő és az ügyben releváns további tényezőkre hivatkozott. A támadott ítélet ilyen körülményként utalt például arra, hogy az egyik indítványozó rendszeresen tett politikai állásfoglalásokat, megjelent az egyik országgyűlési képviselőjelölt kampányeseményén, sportfejlesztései révén egyházi tisztségén túl is aktív szereplője a helyi társadalmi életnek, illetve az általa képviselt intézmények több esetben részesültek állami támogatásban. Megjegyzi az Alkotmány-

bíróság, hogy jelen esetben a másik indítványozóval mint az egyházmegye belső kormányzatában a püspököt segítő helynökkel szemben kevésbé indokolt a személyiségvédelem korlátozottsága, ugyanakkor a Kúria indokolása az érintett megyéspüspökhöz kapcsolódó, az ügy értékelésének egészét meghatározó releváns körülményeket emelte ki, amelyekre tekintettel a szóban forgó közlések a közügyek vitájához tartoztak.

- [24] Ezek a körülmények azért is meghatározó szereppel bírnak az alkotmányjogi mérlegelésben, mert a szólásszabadság és a személyiségvédelem ütközésének feloldására konkrét ügyben alkalmazott mércék még a közügyek vitáján belül, sőt adott személyhez kötődően is változhatnak a megszólalás körülményeinek függvényében. Arra például már korábban rámutatott az Alkotmánybíróság, hogy a személyiségvédelem háttérbe szorulása melletti érvek ereje az ítélkező bírák esetében gyengülhet, így esetükben bizonyos körben – a közügyek vitáján belül kialakítandó, de – speciális mérce alkalmazására kerülhet sor {vö. 7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [58] és [61]}. Hasonlóképpen lehet indokolt az is, hogy a jogi mérlegelés adott esetben figyelemmel legyen az államtól különváltan működő vallási közösségek és vezetőik sajátos helyzetére, feladatára: ha az egyedi ügy körülményei alátámasztják, megszólalásaik kapcsán – még ha társadalmi kérdéseket is érintenek – a közügyek vitáján belüli, ám a közszereplő politikusokra alkalmazandóhoz képest más mérce alakítható ki. Nem ilyen eset azonban, amikor az egyházi tisztséget viselők saját egyéni döntésük alapján a vallási közösségük életéhez szorosabban kötődő szférából kilépve, a közéleti vitákban és a politikai történetekben aktív szerepet vállalva vesznek részt. Ez utóbbi esetben személyiségi jogaik védelme a szólás- és sajtószabadsággal szemben fokozottabban szorul háttérbe ahhoz képest, amit egyházi tisztségük önmagában indokolna.
- [25] Minderre tekintettel a Kúria a szólásszabadság kiemelt védelmét szolgáló, az indítványozókat az őket érintő véleményekkel szemben fokozott tűrésre kötelező tesztet az Alaptörvénnyel összhangban alkalmazta, és jogértelmezését az irányadó alkotmányossági szempontoknak megfelelően alakította ki.
- [26] 2.2. Az indítványozók másik érve szerint a Kúria alaptörvény-ellenesen találta megengedhetőnek, hogy a sajtócikk valótlanul büntetőeljárás alanyaiként beszélt róluk. Indokolásuk e tekintetben arra vonatkozik, hogy a cikk címe annak ellenére az egyikükkel szembeni nyomozásról szól, hogy a büntetőeljárás valójában ismeretlen tettes ellen folyt, velük gyanúsítást nem közöltek.
- [27] Az indítványozók érvelése ebben a körben megalapozott. A Kúria – az elsőfokú bírósággal egyezően – maga is megállapította, hogy a cikk címe önmagában pontatlan, nem fedi a valóságot: az egyik indítványozóval szemben kényszerítés miatt folyó büntetőeljárásról szól, holott nem közöltek vele ilyen gyanút a hatóságok. A támadott ítélet ugyanakkor nem állapított meg jogsértést. Az indokolásban kifejtettek szerint a bírói döntés e tekintetben mindenekelőtt azon a jogértelmezésen alapul, hogy a sajtócikket a maga egészében kell vizsgálni, és egymással összetartozó részeit összefüggésükben kell értékelni. A bíróság ezzel összhangban annak tulajdonított döntő jelentőséget, hogy a beszámoló egészének figyelembevételével az újságban nem történt előzetes ítéletmondás, mivel a cikk tartalmi részében rámutattak arra, hogy gyanúsítás közlésére még nem került sor.
- [28] Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt hangsúlyozza, hogy a Kúriának az a jogértelmezése, mely szerint egy sajtócikkben közölt információkat a maguk összességében és összefüggéseikkel együtt kell értékelni, illetve a lényegtelen tévedések, pontatlanságok nem alapozhatnak meg jogsértést, összhangban áll az Alaptörvényből fakadó követelményekkel.
- [29] E tekintetben elsősorban azoknak a megfontolásoknak van jelentőségük, amelyeket az Alkotmánybíróság – a véleménynyilvánítások átfogó csoportján belül – a tényállításoknak az alkotmányjogi mérlegelésben elfoglalt helyével kapcsolatban fejtett ki. Ahogy arra legutóbb a 34/2017. (XII. 11.) AB határozat (Indokolás [34]) összefoglalóan rámutatott, az Alkotmánybíróság következetes volt annak hangsúlyozásában, hogy bár az értékítéletekhez képest lényegesen eltérő mércék alapján ítélandók meg, a tényállítások is – valóság és valótlanok egyaránt – a szólásszabadság hatálya alatt állnak, és rájuk is vonatkoznak a közügyek vitájának fokozott védelme melletti érvek. „A tényállítást tartalmazó megnyilvánulások szintén részei a szólásszabadságnak. Egyrészt valamely tény közlése is kifejezhet személyes véleményt, másrészt tényközlések nélkül a véleményformálás is ellehetetlenülne. [...] A politikai véleménynyilvánítás fokozott védelme mind a közügyekben megfogalmazott értékítéletekre, mind pedig a közügyek körébe tartozó tényállításokra vonatkozik” {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [49]–[50]}. Az Alkotmánybíróság ezzel összhangban arra is többször rámutatott, hogy bár a hamis tényállítások – szemben az értékítéletekkel, bírálatokkal – önmagukban nem állnak alkotmányos védelem alatt, az adott ügy összes körülményének mérlegelése arra vezethet, hogy mégis alkotmányos lehetőség a valótlan állítást tevő jogi felelősségre vonására. Nem csak arról van szó, hogy a közügyekben megfogalmazott valótlan tényállítások büntetőjogi üldözésének mind a korábbi [vö. 36/1994. (VI. 24.) AB határozat, 18/2000. (VI. 6.)

- AB határozat], mind pedig az Alaptörvény hatálybalépését követő [vö. 13/2014. (IV. 18.) AB határozat] alkotmánybírósági gyakorlat határt szabott. A 7/2014. (III. 7.) AB határozat a polgári jog hatálya alatt is hangsúlyozta, hogy a közügyek vitájához tartozó tények közzlése tipikusan a vélemények alapja, ezért a jogi felelősségre vonás kérdésében még az alkotmányos értékkel egyébként nem bíró, utóbb hamisnak bizonyult tényállítások esetében is figyelemmel kell lenni a közéleti viták minél szabadabb folyásának érdekében (Indokolás [50]).
- [30] Ezeket az alkotmányossági megfontolásokat tükrözi az a bírói értelmezés, amely szerint ha a sajtócikk egésze összességében valós tájékoztatást nyújt, akkor a cikk egyes mondataiban vagy fordulataiban fellelhető kisebb pontatlanságok, valótlanságok nem nyújtanak alapot jogi felelősségre vonásra. Az Alkotmánybíróság ezt a jogértelmezést tehát helyesnek és fenntartandónak tartja.
- [31] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint ugyanakkor a szóban forgó szempontokat eltérően kell érvényesíteni egy cikk címének megítélésakor. A cím nem egy a cikk mondatai vagy fordulatai között, hanem az olvasók figyelmének felkeltésében és a cikk tartalmának megragadásában központi szereppel bíró kiemelés, amelynek így adott esetben a személyiségi jogok sérelmére nézve is fokozott hatása lehet. Ez a kiemelő, hangsúlyozó szerep az írás címének önálló jelentőséget ad, amihez önálló értékelésnek kell társulnia a személyiségvédelem körében. Az írás címének megítélése ezért nem oldható fel a többi résszel való együttes értékelésben.
- [32] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a cikk címe műfajából és az említett szerepéből adódóan természetes módon tartalmazhat leegyszerűsítést, pontatlanságot: mind a figyelemfelkeltés indokolt mértéke, mind a tartalom lényegi megragadásának szüksége behatárolja a címadás pontosságát. Az így előálló leegyszerűsítések, pontatlanságok jogszerűségének kérdése azonban nem azon múlik, hogy a cikk többi, kifejtő része ellensúlyozza-e azokat, hanem azon, hogy önmagukban véve olyan pontatlanságnak tekintendők-e, amelyek nem félrevezetőek vagy megtévesztők valamely lényeges információ tekintetében. A cikk egésze szempontjából fontos körülménnyel kapcsolatban ugyanis a sajtócikk címében – sajátos szerepe miatt – önmagában sem szerepelhet lényeges, megtévesztő pontatlanság, valótlanság.
- [33] Mindezek alapján a bírói döntésben foglalt jogértelmezésnek az a része, amely szerint a cikk címében foglalt pontatlanságot, valótlanságot a cikk egészének fényében kell megítélni, nem érvényesíti kellőképpen az Alaptörvény VI. cikkéből fakadó alkotmányossági szempontokat. Az Alkotmánybíróság a támadott bírói döntést ezért megsemmisítette.
- [34] A tényállásban foglalt cikk konkrét címének jogszerűségéről vagy jogszerűtlenségéről való döntés ugyanakkor továbbra is az ítélező bíróság feladata. A megismételt eljárásban a fentiek figyelembevételével a cikk címének jogszerűsége körében azt kell mérlegelnie a bíróságnak, hogy a cím a tájékoztatás egésze szempontjából lényeges körülmény tekintetében az olvasókat félrevezető olyan információt tartalmaz-e, amely sértette az érintett személyiségi jogait.
- [35] 3. A határozat Magyar Közlönyben való közzétételét az Alkotmánybíróság az Abtv. 44. § (1) bekezdésének második mondata alapján, a határozatban foglalt elvi megállapításokra tekintettel rendelte el.

Budapest, 2018. június 26.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [36] 1. Egyetértek a kúriai ítélet megsemmisítésével, azonban álláspontom szerint a Kúria ítélete nemcsak az indítványozóról szóló sajtócikk címében szereplő valótlan állítás értékelése vonatkozásában nem érvényesítette kellőképpen az Alaptörvény VI. cikkéből fakadó alkotmányossági szempontokat, hanem az indítványozók közszereplőként történő értékelése, illetve a vizsgált véleménynyilvánítások közügyek vitájának körébe tartozása tekintetében is alaptörvény-ellenes.
- [37] Az Alaptörvény VII. cikk (3) bekezdése értelmében az állam és a vallási közösségek különváltan működnek, amelyből többek között az is következik, hogy az állam nem avatkozik bele az egyházak belső ügyeibe.
- [38] 1.2. Tekintettel arra, hogy az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében a közszereplői minőség megállapítása minden ügyben egyedi mérlegelés tárgyát képezi {legutóbb lásd: 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [44]}, ezért a jelen esetben nem lehetett volna elvonatkoztatni attól, hogy a konkrét ügyben folyó alap jogvita egyrészt munkajogi jellegű volt, másrészt a templomfelújítás kérdése egyházmegyei belügy. Álláspontom szerint egy egyházmegyei belső vita, illetve egy munkajogi jogvita még akkor sem minősíthető automatikusan közéleti vitának, ha ezen viták egyik szereplője egy egyházi vezető, még abban az esetben sem, ha ezen viták adott esetben közérdeklődésre tartanak számot. A Kúria ítélete ezen szempontok vizsgálatára nem tért ki.
- [39] 1.3. A Kúria ítéletének indokolása – álláspontom szerint – továbbá alaptörvény-ellenesen tekintette közszereplőnek az egyházi tisztséget viselő személyeket, e tekintetben az Alkotmánybíróság többsége által elfogadott „egyéb konkrét körülményekre utalást” nem találok meggyőzőnek. Ennek oka, hogy az érintett egyházi vezető a munkajogi jogvitával, illetve az egyházmegyei belügynek számító templomi felújításokkal összefüggésben nem tett állásfoglalást a nyilvánosság előtt, és nem egy ilyen nyilvános tájékoztatása, vagy bejelentése szolgált kiindulópontul az őt ért bírálatoknak.

Budapest, 2018. június 26.

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

- [40] A párhuzamos indokoláshoz csatlakozom.

Budapest, 2018. június 26.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [41] Az Abtv. 66. § (3) bekezdésében biztosított jogköröm alapján az alábbi párhuzamos indokolást csatolom határozathoz.
- [42] Az elfogadott határozat rendelkező részét támogattam, ugyanakkor a lentebb kifejtettek szerint az indokolását egyrészt nem tartom kielégítőnek, másrészt a többségi indokolás egyes megállapításait vitatom.
- [43] A Kúria ítéletének megsemmisítését alaposabban kidolgozott indokolással kellett volna alátámasztani. Álláspontom szerint ehhez az emberi méltósághoz és a jó hírnévhez való alapjogok kapcsolódási pontjainak, egymáshoz való viszonyrendszerének, illetve a véleménynyilvánítási szabadság ezzel összefüggő korlátainak bemutatása feltétlenül szükséges lett volna.
- [44] Vitatom a többségi indokolás azon megállapításait, miszerint az indítványozó nagyobb tűrésre kötelezett a vizsgált sajtócikk vonatkozásában, illetve hogy a vizsgált ügy közügynek minősül. Az Alkotmánybíróság álláspontja és gyakorlata következes a tekintetben, hogy a közügyek megvitatása körében elhangzó véleménynyilvánítás és a rá vonatkozó védelem megítélésekor nem a szólással érintett személyek státusza a lényegi kérdés, hanem az, hogy a megszólaló valamely társadalmi, politikai kérdésben fejtette ki nézeteit. A közéleti véleménynyilvánítás-

ra vonatkozó alkotmányos szempontok tehát nem alkalmazhatók a közéleti szereplőket érintő, a közügekkel semmilyen kapcsolatban nem álló vélemények esetében {lásd: 7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [47]}.

- [45] A szólásszabadság és a személyiségvédelem kollíziójának kérdésében a többségi döntés az Alkotmánybíróság saját zsinórmértékét félretolva sorolta az alapul fekvő esetet a közügek vitájának körébe.
- [46] Álláspontom szerint az indokolás III. 2.2. pontjának (Indokolás [26] és köv.) világosan rögzítenie kellett volna, hogy a címadás túlmegy azon az észszerű határon, ami a figyelemfelhívás körében a sajtószabadság érvényesülését részesíthetné előnyben az emberi méltósággal és a jó hírnévhez való alapjogokkal szemben. A cím szerinti tájékoztatás leglényegesebb körülménye ugyanis az a valótlan közlés, hogy nyomoznak az indítványozó püspök ellen. A vizsgálat tárgyát képező cikk címét a Fővárosi Ítéltábla valótlan tényállításnak minősítette, amit a Kúria sem vitatott. A többségi indokolás ezt a valótlan tényállítást következetesen pontatlanságnak nevezi. Az alapul fekvő ügyre vonatkoztatva a pontatlanság szó a legcsekélyebb mértékben sem juttatja kifejezésre, hogy a címadás valótlan tényállítás, sőt ennek egyértelmű megállapítása helyett inkább leplezi annak lényeges jelentőségét. A megsemmisítés indoka tehát álláspontom szerint nem az, hogy a Kúria – ahogy a többségi indokolás fogalmaz – nem kellőképpen érvényesítette az Alaptörvény VI. cikkéből fakadó alkotmányossági követelményeket, hanem az, hogy a Kúria a címadást nem az Alaptörvénnyel összhangban értékelte, és ezáltal megsértette az indítványozó emberi méltóságát és a jó hírnévhez való alapjogát.
- [47] Az elfogadott határozat végén szereplő, az ítélező bíróság feladatával összefüggő megjegyzést szintén vitatom. A Kúria alaptörvény-ellenes ítéletének megsemmisítésekor álláspontom szerint nem helyénvaló, hogy az Alkotmánybíróság szinte iránymutatást, bátorítást ad arra vonatkozóan, hogy a megismételt eljárásban a bíróság arra a következtetésre is juthat, hogy egy bűncselekmény elkövetésével összefüggő valótlan közlés nem sérti az emberi méltóságot és a jó hírnévhez való alapjogot.

Budapest, 2018. június 26.

Dr. Szívós Mária s.k.,
alkotmánybíró

- [48] A párhuzamos indokoláshoz csatlakozom.

Budapest, 2018. június 26.

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

- [49] A párhuzamos indokoláshoz csatlakozom.

Budapest, 2018. június 26.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1063/2017.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2018. évi 106. számában.

